

Vse, kar je pred dvajsetimi leti obetalo, se je sesulo v prah. Pokazalo svoj pravi obraz. Brezznačajan in spolitiziran. Pomanjkanje etike in morale se je zažrlo v vse pore družbe. Država deluje po principih mafije, korupcije, klientelizma in elitizma. Na vseh nivojih. Vertikalnih in horizontalnih. Gospodarstvo, pravosodje, novinarstvo, zdravstvo, šolstvo, ... kaj pa kultura, gledališče? Ima moč in pravico, da lahko drži ogledalo in vrže kamen?

Po petnajstih letih se bosta na istem odru ponovno srečala režiser M. G., prisiljeno osvobojen pred osmimi leti, ter igralec B. J., ki si je svobodo ponovno privoščil s 1. 1. 2014. Sošolca, cimra, sodelavca in prijatelja. Primerne okoliščine, primerno okolje in čas za revizijo. Čas za ogledalo in kamen. S pomočjo Cankarjeve Bele krizanteme čas za predstavo. Za predstavo o svobodi, svobodi duha, mišljenja, o svobodi preživetja, o svobodi umetnika in umetnosti. In o odgovornosti. Predstava je kot vremenska napoved. Nastane na podlagi stvarnih podatkov, predvidevanj, preteklih ocen, znanja, sklepanj in ugibanj. In potem »pride dan ...«

»Ali je umetnik umetnik,
ali ni; sredi med umetnikom
in neumetnikom ni ničesar.«
– I. C.

Glej, Svobo- da

Premiera: 18. januar 2014

Datumi ponovitev predstave:
www.glej.si

Rezervacija vstopnic:
rezervacije@glej.si
+386 1 251 55 79
Nakup možen tudi na:
www.mojekarte.si

Gledališče Glej
Gregorčičeva 3
1000 Ljubljana
Slovenija
info@glej.si
www.glej.si

Glej, Svoboda

Po eseju Bela krizantema
Ivana Cankarja.

Avtorja in izvajalca
Režiser: Miha Golob
Igralec: Branko Jordan

Oblikovanje svetlobe in tehnično vodstvo: Grega Mohorčič
Tehnična podpora: Martin Lovšin
Fotografija: Uroš Abram
Urednica letaka: Urška Brodar
Lektura letaka: Svetlana Jandrič
Oblikovanje letaka: Ivian Kan Mujezinović – Grupa Ee
Izvršna producentka: Inga Remeta
Produkcija: Gledališče Glej

Za pomoč pri predstavi se zahvaljujemo:
Urošu Abram, Branku Rožmanu, Mateju Pajntarju,
Juretu Vlahoviču, Nini Holc, Zoranu Garevskemu in Young Squat

Ivan

Slovenska duševna kultura je napovedala bankrot.

Strašen je ta bankrot, strašnejši in za narod sramotnejši, kakor če bi falirale vse slovenske banke od prve do zadnje.

Strašen in sramoten je ta bankrot in traja že dolga desetletja. Daleč je še dan, ko bo ozdravljeno in razširjeno to propalo podjetje slovenske duševne kulture.

Kje je izhod iz tega bankrota?

Edina pot je boj ljudstva, brezobziren boj, dokler ne pade poslednja barikada, dokler ni dosežen poslednji cilj! Boj za popolno socialno in politično osvobojenje – zakaj brez socialne in politične svobode je nemogoča kulturna svoboda.

Nobeno delo, ki ga je izvršil človek v prilog svobode, torej v prilog kulture, ne izgine za vekomaj, ne ogenj ga ne more za vekomaj pokončati, ne meč!

Naravno je, da človeku ne more biti prijetno pri srcu, če mu poklican besednik narodov zaluči v obraz: Nepotreben si, nepotreben s svojim delom vred! Pojdite in obesite se vsi po vrsti v Latermanovem drevoredu; ljudstvo bo vedelo o vašem pravičnem koncu prav toliko, kolikor je vedelo o vašem delu in življenju!

Moj občutek je podoben bridkosti človeka, ki je romal ponoči zaspan in truden tri dolge ure, in ko se mu zdi, da že vidi svetlo okno svojega doma, spozna nenadoma in ves prestrašen, da stoji na tistem križpotu, odkoder je bil nastopil svoje klavrno romanje.

Glej to prostrano, zakajeno, slabo razsvetljeno izbo!

Glej te ljudi!

Glej, to je ljudstvo!

Plačaj, kultura, kar si dolžna mojemu delu, nato se mi pokloni, da se ti poklonim tudi jaz.

Glej, svoboda!

iztrgano iz: Ivan Cankar, Slovensko ljudstvo in slovenska kultura (Očiščenje in pomlajenje, 1976)

Branko

Že celo leto se mi zdi, da mi za vratom sedi revizija. Začelo se je z dolgo depresijo, se nadaljevalo z »vsem, kar smo izgubili, medtem ko smo živel« in se končalo z odhodom iz SNG Maribor. Vmes je prišel Miha in ko sem mu povedal, da bom od januarja na svobodi, mi je ponudil, da skupaj vstopiva v 2014. S sabo je imel *Belo krizantemo*, doma pa Zbrana dela Ivana Cankarja in v sebi *Hlapce*.

Bela krizantema je dobra zato, ker je napisana na točki, ko si človek reče, zdaj pa dovolj. Na robu pameti, bi rekel Krleža. V časopisu bi jo danes objavili pod rubriko Mnenja ali pa kot Pisma bralcev. Mogoče bi spodaj pisalo, da stališča avtorja ne izražajo nujno tudi stališča uredništva. In stališče avtorja je zelo jasno: »Nameraval sem že, da bi zbral v debelo knjigo vse vaše sodbe ...«

Toda zdelo se mi je, da bi morala najina bela krizantema govoriti o naju, s stališča najine točke na robu pameti. Kakšno je to stališče, ga imava in če ga imava, ali ga zmoreva, smeja in predvsem znava povedati? Ali je že čas za imena in priimke? Mi je kdaj kakšen kritik napisal uničujočo kritiko, je bila kakšna moja predstava prepovedana, sem bil vpleten v kakšno afero? Ne. Kritike me omenjajo včasih v oklepaju, včasih s polnim imenom, toda pogosto ne vem, ali govorijo o meni ali o liku. Ene predstave menda niso uvrstili nekam, ker naj bi preveč direktno govorila o nečem. Lahko, da sem del nekega lobija, lahko pa da nisem. Toda človek ne mara slišati resnice in izmika se, da bi jo povedal drugim. Ko bi vsi ljudje vedeli, kaj drug o drugem govorijo, bi na svetu ne bilo niti štirih prijateljev.

Zdi se, da obstajajo lobiji, klike, odločevalci: nekateri dobijo delo, nagrade, t. i. priložnosti, nekateri ne. Nekatere odločitve so sporne, nekatere ne, nekatere probleme obravnavamo, drugih ne. Sodbe in posledice so nevidne, brezosebne. Ko nastopijo, nastopijo sčasoma in zelo boleče. Na koncu pa odloča t. i. kvaliteta. V to vsi verjamemo, to ponavljamo, tega se najbolj bojimo, toda kdo ali kaj zares odloča?

Danes ni mogoče napisati *Bele krizanteme*. In to zato, ker se imamo načeloma vsi zelo radi in je vse zelo super, vsi delamo pošteno in po vesti in vsi smo dobri ljudje. Živela svoboda!

Miha

Se spomnite, kaj ste počeli 8. februarja 2012? To je bil dan kulturnih protestov. Tistih pred Cankarjevimi domom. Z zažiganjem kontrabasa. To je bil dan, ko je na Prešernovi proslavi ugasnila luč. In še kaj bi se našlo vmes. Jaz se nisem udeležil protestov. Tudi na proslavi nisem bil. Jaz sem bil ta dan doma. Končeval sem dopise, namenjene umetniškimi vodjem slovenskih gledališč. Nekakšne predloge tega, kaj bi rad delal. Iskanje službe. Trkanje na vrata. 9 gledališč. 9 umetniških vodij. 9 pisem. S prilogami. Priznam, nisem vseh poslal. Ampak vseeno. Naslednji dan sem dobil odgovor. En sam. »*Nas ne zanima*«. Ok. Razumem. Delajo. Nimajo časa. Za moje dolgočasne predloge.

A vprašanja se s tem šele začnejo. Brskanje po vzrokih. In soočenje s posledicami. Tudi tistimi čisto konkretnimi. Banalnimi. Položnice. Vrtec, najemnina, elektrika, telefon, plin, bencin ... in jeza.

Tako nekako se imam, če me kdo vpraša. Deveto leto na svobodi.

Medtem pa je slovensko gledališče v odlični kondiciji! V samem vrhu svetovne gledališke produkcije! Verjetno sem imel prav zato zadnjo premiero v slovenskem gledališču pred več kot dvema letoma. V Ljubljani sem nazadnje režiral pred šestimi. Ljubljana je moje mesto. In lepo je delati doma.

Cankar je *Belo krizantemo* napisal v Ljubljani. Neposredno po uničujočih napadih na *Hlapce* in po prepovedi njihovega uprizorjanja. In nekaj let zatem je umrl. Tudi v Ljubljani. Kjer je še vedno pokopan. Še vedno glasen. In neumoren. Bere svoje *Hlapce*. Zase. Vase. Včasih glasno, drugič tišje, danes komaj slišno. In na oguljeni suknji mu še vedno sveti bela krizantema.

Fotografija: Uroš Abram

Ivan Cankar (1876–1918) je slovenski pesnik, pripovednik in dramatik. Študiral je tehniko in jezike na Dunaju, vendar študija ni dokončal. Preživljal se je kot svobodni književnik, sodeloval s socialno-demokratsko stranko in umrl v Ljubljani. Njegova dela so mu prinesla sloves najpomembnejšega slovenskega pripovednika in dramatika, vplivnega družbenega in nacionalnega misleca, velikega stilista in mojstra jezika.

1

Branko Jordan (1977) je univerzitetni diplomirani igralec. Po študiju dramske igre in umetniške besede na AGRFT je bil zaposlen v SLG Celje (2003–2004), PG Kranj (2004–2008) in SNG Maribor (2009–2013). Je član skupin Betontanc in Beton Ltd., igral pa je tudi v SMG, APT, Pandur.Theaters, Zavodu Imaginarni in Gledališču Glej. Trenutno je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi pod zaporedno številko 5175.

2

Miha Golob (1973) je univerzitetni diplomirani režiser. Po študiju gledališke in radijske režije na AGRFT je bil direktor in umetniški vodja Šentjakobskega gledališča. Režiral je v SSG Trst, SNG Nova Gorica, MGL, SLG Celje ... Od leta 2008 je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi pod zaporedno številko 4116.

3

4